

T.C.
DEVLET BAKANLIĞI
(Sn. Dr. Cevdet YILMAZ)
Özel Kalem Müdürlüğü

7/15502

Sayı : B.02.0.011/ 1277

02 /08/2010

Konu: Yazılı Soru Önergesi 7/15502

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İlgi : Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Sekreterliği'nin 12 Temmuz 2010 tarih ve A.01.0.GNS.0.10.00.02-7/15502-24742/50958 sayılı yazısı.

İlgi yazıda, Batman Milletvekili Sayın Bengi YILDIZ'ın Bakanlığuma tevcih ettiği 7/15502 esas sayılı yazılı soru önergesinin cevaplandırılması istenmektedir.

Soru önergesinde yer alan hususlar ile ilgili bilgiler ekte sunulmaktadır.

Bilgilerinize arz ederim.

Dr. Cevdet YILMAZ
Devlet Bakanı

EK: Soru Önergesine ilişkin cevap (8 sayfa)

DAĞITIM _____:
Gereği _____:
TBMM Başkanlığına

Bilgi _____:
Başbakanlığa

Başbakanlık Yeni Bina

Necatibey Cad. No:110 06100 YÜCETEPE – ANKARA

Telefon : (0312) 415 40 22-415 48 05 Fax : (0312) 424 17 09 E-posta: sevgi.ozdemir@basbakanlik.gov.tr

Ayrıntılı Bilgi İçin : Sevgi ÖZDEMİR

T.C.
BAŞBAKANLIK
DEVLET PLANLAMA TEŞKİLATI MÜSTEŞARLIĞI
İktisadi Sektörler ve Koordinasyon Genel Müdürlüğü

27 TEM 2010

SAYI : B.02.1.DPT.0.08.01 - 66
KONU : Yazılı Soru Önergesi

/ 2865

ACELE

DEVLET BAKANLIĞINA
(Sayın Dr. Cevdet YILMAZ)

İLGİ : 16.07.2010 tarih ve B.02.0.011/1172 sayılı yazınız.

İlgide kayıtlı yazı ile, Batman Milletvekili Sayın Bengi YILDIZ'ın Güneydoğu Anadolu Projesi (GAP) kapsamındaki bazı hususlara ilişkin 7/15502 sayılı soru önergesi Müsteşarlığımıza iletilmekte ve söz konusu soru önergesinin cevaplandırılması talep edilmektedir.

Bahse konu yazılı soru önergesi incelenmiş olup, önergede yer alan hususlar ile ilgili bilgiler ekte sunulmaktadır.

Bilgilerinizi ve gereğini arz ederim.

Kemal MADENOĞLU
Müsteşar

EK: Batman Milletvekili Sayın Bengi YILDIZ'ın
Soru Önergesine İlişkin Cevaplar (7 Sayfa)

EK: BATMAN MİLLETVEKİLİ BENGİ YILDIZ'IN SORU ÖNERGESİNE İLİŞKİN CEVAPLAR

Soru 1: GAP'a yıllar bazında aktarılan ve kullanılan kaynak miktarları ne kadardır?

Cevap: 1990-2007 dönemi itibarıyla GAP illeri için kamu yatırım programı kapsamında yılda ortalama yaklaşık yüzde 7,0 düzeyinde pay ayrılırken, 2008 yılında GAP Eylem Planının uygulamaya konulması ve ilave kaynakların sağlanmasıyla bu oran 2008-2010 döneminde yüzde 14'lere ulaşmıştır.

Yıllar bazında GAP yatırımları ve GAP yatırımlarının Türkiye içindeki payı aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Tablo: GAP Yatırımlarının Yıllar İtibarıyla Tutarı (Bin TL) ve Kamu Yatırımları İçindeki Payı (%)

Yıllar	Türkiye		GAP		GAP'ın Türkiye İçindeki Payı (%)
	Cari Fiyatlarla	2010 Yılı Fiyatlarıyla	Cari Fiyatlarla	2010 Yılı Fiyatlarıyla	
1990	25 084	21 078 992	2 038	1 789 289	8,1
1991	39 800	20 669 956	3 398	1 764 736	8,5
1992	66 133	21 371 142	4 856	1 569 236	7,3
1993	103 154	20 424 917	7 823	1 548 986	7,6
1994	182 703	15 939 054	13 755	1 199 990	7,5
1995	226 652	11 513 067	16 321	829 045	7,2
1996	515 657	14 570 492	35 618	1 006 428	6,9
1997	1 008 100	15 774 139	77 536	1 213 236	7,7
1998	2 535 000	22 882 490	169 715	1 531 953	6,7
1999	3 560 000	21 265 996	208 891	1 247 830	5,9
2000	5 905 000	24 569 595	422 618	1 758 434	7,2
2001	6 887 000	17 079 396	338 887	840 422	4,9
2002	9 835 000	17 933 091	577 842	1 053 634	5,9
2003	12 464 000	19 431 452	724 689	1 129 795	5,8
2004	11 977 543	16 476 449	818 252	1 125 598	6,8
2005	16 174 256	21 642 283	1 131 637	1 514 209	7,0
2006	17 521 667	20 500 872	1 262 913	1 477 646	7,2
2007	17 076 806	19 515 393	1 221 005	1 395 365	7,2
2008	17 123 197	17 484 554	2 072 207	2 159 378	12,1
2009	21 534 153	22 610 860	3 127 660	3 284 043	14,5
2010	27 795 290	27 795 290	3 960 763	3 960 763	14,2

Soru 2: 2010 yılı itibarıyla GAP'ta bitirilme oranları sektörel olarak nedir?

Cevap: Bilindiği üzere GAP temel olarak enerji ve sulama altyapısının geliştirilmesine yönelik bir proje olarak uygulamaya konulmuştur.

Bu kapsamda, GAP Eylem Planı ile 1,06 milyon hektar alanın sulamaya hazır hale getirilmesi hedeflenmektedir. Eylem Planı hedefine göre sulamada gerçekleşme oranı 2009 yılı sonu itibarıyla yüzde 28'dir.

Enerji sektöründe ise, 2010 yılı itibarıyla GAP bölgesinde yer alan enerji projelerinin yüzde 75'i işletmeye alınmış bulunmaktadır. GAP enerji projeleri paketinin geri kalan bölümünü büyük ölçüde Ilısu Barajı ve Hidroelektrik Santrali (HES) ve Cizre Barajı ve HES projeleri oluşturmaktadır. Ilısu Barajı ve HES projesi inşaatına 2010 yılı Ocak ayı itibarıyla başlanmış olup projenin 2015 yılında bitirilmesi planlanmaktadır.

2008 yılında uygulamaya konulan GAP Eylem Planı kapsamında ise, söz konusu Proje tüm sektörleri içine alan bir entegre bölgesel gelişme programına dönüşmüş olup, bu çerçevede Bölgenin kalkınmasına yönelik olarak tüm sektörlerde kamu yatırımlarına önemli ivme kazandırılmıştır.

Soru 3: 2010 yılı itibarıyla GAP'ta kullanılan ve bitmesi için gerekli kaynak sektörel olarak ne kadardır?

Cevap: 2010 yılında GAP Bölgesi illeri için ayrılan kaynak miktarı, proje tutarı, kümülatif harcama ve 2010 sonrasına kalan stok yatırım tutarları sektörel olarak aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

2010 YILI GAP KAPSAMINDAKİ YATIRIMLAR (Toplam) (*)

SEKTÖRLER	PROJE TUTARI	2009 SONU KÜMÜLATİF HARCAMA	2010 YILI FİYATLARIYLA, Bin TL		2010 SONRASINA KALAN STOK
			Bin TL	% PAY	
TARIM	22 433 489	5 756 530	1 447 971	36.6	15 228 988
MADENCILIK	358 555		358 555	9.1	
İMALAT	500		500	0.0	
ENERJİ	5 456 977	759 487	302 785	7.6	4 394 705
ULAŞTIRMA	5 649 811	2 826 531	695 486	17.6	2 127 794
TURİZM	122 092	24 693	27 020	0.7	70 379
KONUT	65 002	52 802	11 400	0.3	800
EĞİTİM	1 835 672	806 698	414 222	10.5	614 752
SAĞLIK	888 276	282 572	237 128	6.0	368 576
DİĞER KAMU HİZMETLERİ	2 376 364	554 887	465 696	11.8	1 355 782
- DKH-İKTİSADİ	51 873	28 026	10 324	0.3	13 524
- DKH-SOSYAL	2 324 491	526 862	455 372	11.5	1 342 258
GAP TOPLAM	39 186 738	11 064 199	3 960 763	100.0	24 161 776

(*) Mahalli idare yatırımları ile KÖYDES ve BELDES hariçtir.

Yukarıdaki tablo sadece GAP Eylem Planında yer alan yatırımları değil, GAP bölgesinde yer alan illerde gerçekleştirilen yatırımların tamamını kapsamaktadır. GAP Eylem Planı kapsamındaki yatırımların hayata geçirilmesi için 2010 yılında 3,2 milyar TL tahsis edilmiş olup, GAP Eylem Planının öngörülen hedeflerle tamamlanabilmesini teminen, 2011 ve 2012 yıllarında ise toplam 7,7 milyar TL tahsis edilmesi öngörülmektedir.

Soru 4: 2008 ve 2009 yıllarında GAP'ta kullanılması için İşsizlik Fonundan ve diğer kaynaklardan aktarılan ve kullanılan kaynak miktarı nedir?

Soru 5: 2008 ve 2009 yıllarında GAP'a ayrılan kaynakların sektörel dağılımı miktarlarıyla beraber nedir?

Cevap-4 ve Cevap-5 : 2008 yılında, başlangıçta tahsis edilen 1,2 milyar TL'ye ilave olarak, GAP Eylem Planı için İşsizlik Sigortası ve Özelleştirme Fonu Gelir Fazlası kaynaklarından yıl içinde 1 milyar TL ilave kaynak tahsis edilmiş, böylece GAP illeri ödenek tutarı 2,2 milyar TL'ye ulaşmıştır. 2009 yılında ise tablodan görüldüğü üzere, muhtelif kaynaklardan GAP illeri için tahsis edilen kaynak 3,1 milyar TL'ye ulaşmış olup, sektörel dağılımı aşağıdaki tabloda görülmektedir.

2008 ve 2009 YILLARI GAP KAPSAMINDAKİ YATIRIMLAR (Toplam) (*)

(Cari Fiyatlarla, Bin TL)

SEKTÖRLER	2008 YILI ÖDENEĞİ		2009 YILI ÖDENEĞİ	
	TAHSIS	% PAY	TAHSIS	% PAY
TARIM	264 764	21,1	1 269 773	40,6
MADENCİLİK		0,0	278 132	8,9
İMALAT		0,0	1 000	0,0
ENERJİ	484 503	38,7	272 878	8,7
ULAŞTIRMA	111 901	8,9	354 132	11,3
TURİZM	250	0,0	20 673	0,7
EĞİTİM	66 167	5,3	299 461	9,6
SAĞLIK	169 163	13,5	178 005	5,7
DIĞ. KAMU. HİZM.	155 522	12,4	453 606	14,5
- DKH-İKTİSADİ	59 196	4,7	2 472	0,1
- DKH-SOSYAL	96 326	7,7	451 134	14,4
GAP TOPLAM	1 252 270	100,0	3 127 660	100,0

(*) Mahalli İdare Yatırımları ile KÖYDES ve BELDES hariçtir.

Soru 6: GAP'ın 2002-2010 yılları arasında yıllar bazında yaratmış olduğu ek istihdam sayısı nedir? Bu istihdamlar hangi sektörlerde ne kadar yaratılmıştır?

Cevap: GAP'ın bölgedeki istihdam üzerindeki etkilerinin görülebilmesi için etki değerlendirme analizlerinin yapılması gerekmektedir. Ancak halen böyle bir çalışma mevcut olmadığından GAP'ın bölgedeki istihdam üzerindeki etkilerinin dolaylı olarak anlaşılabilceği bir takım verilerin incelenmesi gerekecektir.

Bu çerçevede bölgesel istihdam verilerinin mevcut olduğu 2004–2009 yıllarına ilişkin Güneydoğu Anadolu Bölgesindeki istihdam verileri aşağıda verilmiştir. Bununla birlikte, GAP'ın bölgedeki istihdam üzerindeki etkilerinin görülebilmesi için benzer istihdam koşullarına sahip diğer bölgelerde aynı dönemlerde ortaya çıkan değişikliklerin incelenmesi de yararlı olacaktır. Bu çerçevede, 2004–2009 yıllarında GAP bölgesiyle benzer ekonomik ve sosyal gelişmişlik düzeyinde yer alan Doğu Karadeniz Bölgesinde istihdam 1,096 milyon kişiden 1,075 milyon kişiye düşerek yaklaşık yüzde 1,9 oranında azalma gösterirken, Güneydoğu Anadolu Bölgesinde istihdam aynı dönemde 1,30 milyon kişiden 1,33 milyon kişiye yükselerek yaklaşık yüzde 2,3 oranında artış göstermiştir. Yine benzer koşullara sahip Kuzeydoğu Anadolu Bölgesinde aynı dönemde istihdam 692 bin kişiden 652 bin kişiye gerileyerek yaklaşık yüzde 5,8 oranında azalmıştır.

Tablo 1: Güneydoğu Anadolu Bölgesinde İstihdam Edilen Kişi Sayısı (Bin Kişi)

	Tarım	Sanayi	Ticaret	Hizmet	Toplam
2004	451	240	273	335	1299
2005	336	279	281	350	1246
2006	255	285	275	341	1156
2007	291	287	254	329	1161
2008	393	304	258	302	1257
2009	342	312	301	374	1329

Not: TÜİK tarafından yayınlanan hanehalkı işgücü anketi bölgesel sonuçları 2004 yılına kadar olan işgücü verilerini kapsamakta olup 2004 öncesine ait bölgesel bazda işgücü verisi mevcut değildir.

Bilindiği üzere GAP, büyük ölçüde enerji ve sulama yatırımlarına dayanan entegre bir bölgesel gelişme projesidir. Bu bakımdan GAP'ın bölgedeki istihdam üzerinde kayda değer etkilerinin açığa çıkabilmesi için Projede yer alan sulama yatırımlarının hayata geçirilmesi gerekmektedir. Nitekim GAP Master Planında yapılan projeksiyonlara göre GAP kapsamında yapılması öngörülen sulama yatırımlarının tamamının gerçekleştirilmesi durumunda (1,82 milyon hektar alanın sulamaya açılması) 3,8 milyon kişiye istihdam olanağı sağlanacağı ifade edilmiştir. Ancak, 2009 yılı sonu itibarıyla Projede öngörülen sulama hedefinin yaklaşık yüzde 16,7'si hayata geçirilebilmiştir. Bu bakımdan GAP'ın bölgedeki istihdam üzerindeki etkilerinin henüz tam anlamıyla açığa çıktığının ifade edilmesi doğru olmayacaktır.

Güneydoğu Anadolu Bölgesinde GAP Eylem Planı çerçevesinde enerji ve sulama yatırımları haricinde, ekonomik ve sosyal kalkınmanın sağlanması ve istihdamın artırılması amacıyla birçok proje yürütülmektedir. Bu projelerden birisi olan Çok Amaçlı Toplum Merkezlerinde 2003–2009 yılları arasında mesleki eğitim kurslarına katılan 1468 kişiye iş imkanı yaratılmıştır. Ayrıca, Hazine Müsteşarlığı tarafından uygulanmakta olan yatırım teşvikleri aracılığıyla Ocak 2002-Mayıs 2010 tarihleri arasında 83.400 kişinin istihdam edilmesi sağlanmıştır. Yine 2008–2009 yıllarında uygulanan SODES Programı vasıtasıyla istihdam amacıyla bölgeye 60,7 milyon TL tutarında kaynak aktarılarak toplum yararına çalışma programı, mikro kredi uygulamaları ve mesleki eğitim kursu düzenlenmesi gibi alanlarda 509 adet proje desteklenmiştir. Bu projelerde görev alan 3.523 kişinin doğrudan istihdamı sağlanmış, 5.807 kişi mesleki eğitim kurslarına katılmış, 401 kişi mikro kredi

desteğinden faydalanmış ve 994 kişi staj yapmıştır. İŞKUR 2004–2009 yılları arasında Güneydoğu Anadolu Bölgesinde düzenlediği 2.072 işgücü yetiştirme kursu aracılığı ile 46.617 kişiye mesleki eğitim vermiştir.

Soru 7: GAP'ın yaratmış olduğu istihdamın, GAP illeri bazında toplam istihdam içindeki oranı ve yıllara göre değişimi nedir?

Cevap: İl bazında işgücü verileri TÜİK tarafından yalnızca 2008 ve 2009 yılları için açıklanmış olup, bu verilerde istihdam edilen kişi sayıları bulunmamakta, sadece işsizlik, istihdam ve işgücüne katılım oranları yer almaktadır.

Soru 8: GAP bünyesinde sulanması hedeflenen arazilerin 2010 yılı itibarıyla bitirilme oranları nedir?

Cevap: GAP Eylem Planı ile sulanması hedeflenen yaklaşık toplam 1,06 milyon hektar ekonomik olarak sulanabilir arazinin 2009 yılı sonu itibarıyla yüzde 28'ine karşılık gelen yaklaşık toplam 300 bin hektar alan sulamaya açılmıştır.

Soru 9: GAP kapsamında aşağıda belirtilen projelerin 2010 yılı itibarıyla bitirilme oranları nedir?

- Siverek-Hilvan Pompaj Sulaması
- Dicle Havzası Projesi
- Kralkızı-Dicle Projesi
- Batman Projesi
- Batman-Silvan Projesi
- Garzan Projesi
- İhsu Projesi
- Cizre Projesi
- Sınır Fırat Projesi

Cevap:

- **Siverek-Hilvan Pompaj Sulaması:** Toplam 156 bin hektarlık projenin, proje yapım işi Yatırım Programında yer almakta olup, proje kapsamındaki inşaat işleri ise bütçe imkanları doğrultusunda ileriki yıllarda ele alınacaktır.
- **Dicle Havzası Projesi:** GAP'ta bu isim altında herhangi bir proje bulunmamaktadır.
- **Kralkızı-Dicle Projesi:** Proje kapsamındaki Kralkızı Barajı ve HES, Dicle Barajı ve HES enerji yönüyle yüzde 100 bitirilmiştir. Toplam 130 bin hektarlık sulamanın tamamı Yatırım Programında olup, Projenin sulama yönüyle yüzde 5,2'si tamamlanmıştır.

- **Batman Projesi:** Batman Barajı ve HES enerji yönüyle yüzde 100 bitirilmiştir. Toplam 37 bin hektarlık sulamanın tamamı Yatırım Programında olup, sulama yönüyle yüzde 8,7'si tamamlanmıştır.
- **Batman-Silvan Projesi:** Projenin ana su kaynağı olan Silvan Barajının ön yeterliği 30.06.2010 tarihinde yapılmış olup, değerlendirme süreci devam etmektedir. 7 adet ova depolamasından Pamukçay Barajının ihalesi 2009 yılında gerçekleştirilmiş olup, işe başlanmıştır. Ayrıca 2010 yılında Ambar Barajının ön yeterlilik ihalesi yapılacaktır. Toplam 245 bin hektar alanın sulanması hedeflenen projenin 193 bin hektarlık cazibeli sulamaları GAP Eylem Planında yer almaktadır. Bu kapsamda söz konusu sulamaların proje yapımları 5 kısım halinde 2009 yılında ihale edilmiştir. Bu proje çalışmalarının 2011 ve 2012 yıllarında tamamlanmasını takiben inşaat ihaleleri gerçekleştirilecektir.
- **Garzan Projesi:** Proje kapsamındaki Garzan Barajı ve HES'in inşaatı özel sektör tarafından gerçekleştirilmektedir. Toplam 60 bin hektarlık sulama projesi ise, baraj yapımı sonrasında Yatırım Programına girecektir.
- **Ilısu Projesi:** Sadece enerji amaçlı olan proje kapsamında Ilısu Barajı ve HES inşaatı çalışmaları sürdürülmektedir.
- **Cizre Projesi:** Proje kapsamındaki Cizre Barajı ve HES'in inşaatı özel sektör tarafından gerçekleştirilecektir. Toplam 121 bin hektarlık sulama projesi ise barajın yapımına bağlı olarak ileriki yıllarda Yatırım Programına girecektir.
- **Sınır-Fırat Projesi:** Sadece enerji amaçlı olan Proje kapsamında yer alan Birecik Barajı ve HES ile Karkamış Barajı ve HES inşaatları tamamlanarak işletmeye açılmıştır.

Soru 10: GAP bünyesinde üretilen enerji, 2010 yılı itibarıyla Türkiye'de üretilen enerjinin yüzde kaçdır?

Cevap: GAP bölgesinde yer alan hidroelektrik santraller Elektrik Üretim A.Ş. tarafından işletilmekte olup bu santrallerden 2009 yılında toplam 10,1 milyar kWh elektrik üretilmiştir. 2009 yılı elektrik üretimi toplamının 194,8 milyar kWh olduğu dikkate alındığında GAP bölgesinde anılan santrallerden üretilen elektrik Türkiye toplamının yüzde 5,2'sine denk gelmektedir.

Soru 11: GAP'ta üretilen enerji hangi bölgelerde ne oranda kullanılmaktadır? Bu enerjiden faydalanan doğu ve güneydoğu illeri var mıdır? Var ise faydalanma oranları nedir?

Cevap: Türkiye elektrik iletim ve dağıtım sistemi enterkonnekte bir yapıya sahip olup, GAP bölgesinde yer alan hidroelektrik santrallerden üretilen elektrik ülkenin her yerindeki diğer santrallerin üretimleri gibi bu sisteme aktarılmakta ve tüketim noktalarına ulaştırılmaktadır. 2009 yılında GAP bölgesi illerindeki toplam elektrik tüketimi 10 milyar kWh olarak gerçekleşmiştir. Diğer bir ifadeyle bölgedeki kamuya ait hidroelektrik santrallerden üretilen enerji ile bölgenin elektrik tüketimi hemen hemen birbirine denktir.

Soru 12: GAP'ın tamamlanmasına yönelik Hükümetinizin hedefleri nelerdir, ne zaman bitirilmesi planlanmaktadır?

Cevap: 2008-2012 yıllarını kapsayan GAP Eylem Planı dönemi sonunda GAP kapsamında planlanan işler önemli ölçüde tamamlanacaktır.

Soru 13: GAP illerinin Türkiye ortalamasına göre gelişmişlik endeksi nedir?

Cevap: GAP illerinin gelişmişlik endeksleri ile 81 il sıralamasındaki yerleri aşağıdaki tabloda verilmektedir.

Tablo- İllerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması (2003)

İl	Endeks Değeri	81 İl İçindeki Sırası
ADİYAMAN	-0,77647	65
BATMAN	-0,90456	70
DİYARBAKIR	-0,66993	63
GAZİANTEP	0,46175	20
KİLİS	-0,41175	54
MARDİN	-0,98944	72
SİİRT	-1,00644	73
ŞANLIURFA	-0,83158	68
ŞIRNAK	-1,13979	78

Soru 14: GAP'ın 2010 yılı itibarıyla bölgesel gelişmişlik endeksine katkısı olmuş mudur? Olmuş ise bu oran nedir?

Cevap: En son 2003 yılında yapılan İllerin Sosyo-ekonomik Gelişmişlik Sıralaması çalışmasının güncelleme çalışmaları devam ettiğinden 2010 yılı için kıyaslama yapılamamaktadır.